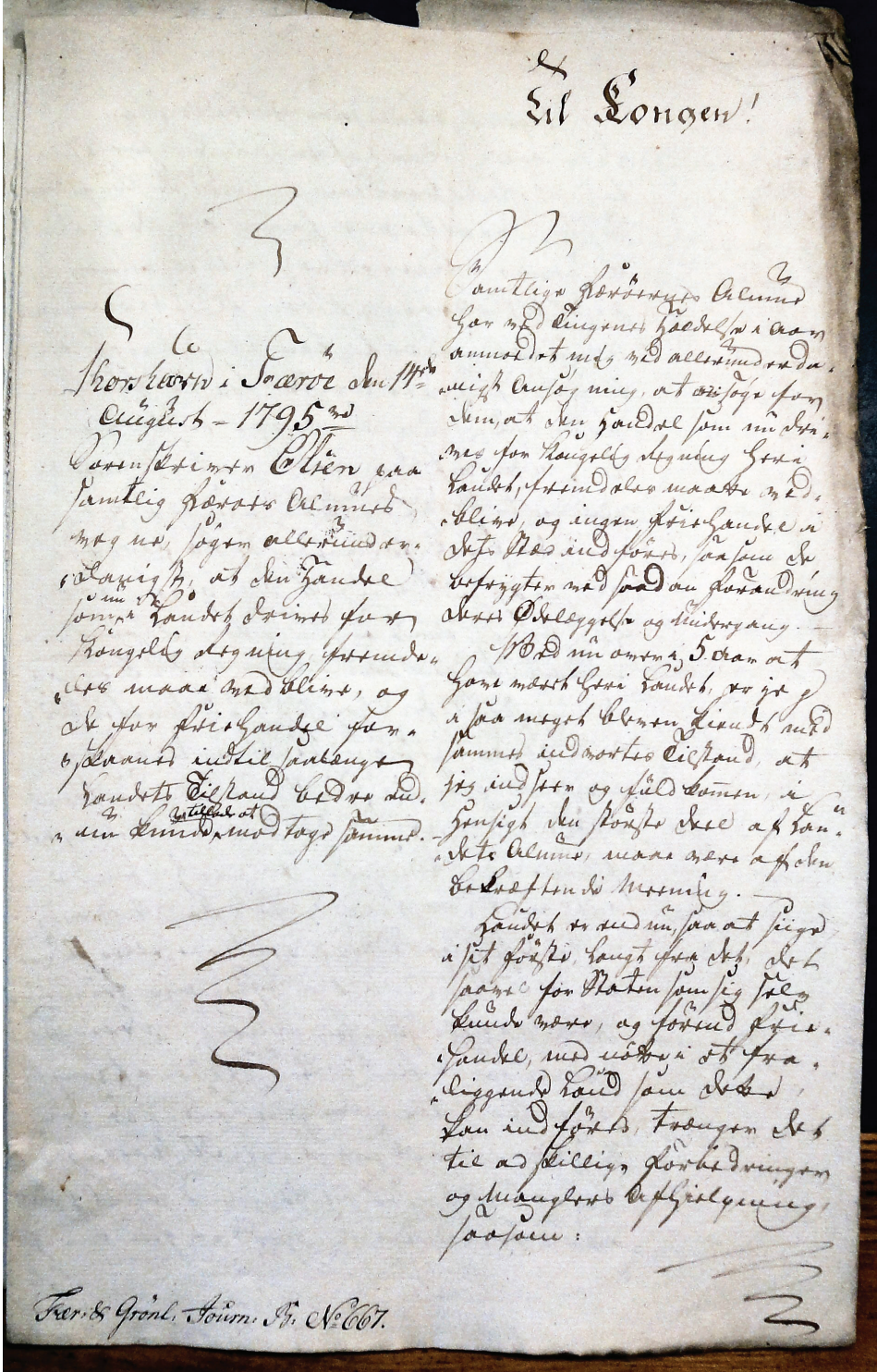

verður standardiserað, og øll galdandi mál vera definerað í mun til ein danskan standard.

Lán til skipabygging

Ein grein hevur ein serligan boðskap, tá ið hugsað verður um teir praktisku møguleikarnar at seta nakað nýtt á stovn. Stjórnin vil geva lán til at keypa fiskiskip:

“De der paa Færøerne ville drive Fiskerierne i det Store, og til almindelig Brug indføre bedre Virkningsmaader end de hidtil brugelige kunne vente, at dem dertil skal vorde forundt særdeles Understøttelse efter Omstændighederne.”

Longu árið eftir, í 1791, søktu 3 mans, Samuel og Johan Egholm og Peder Hansen (Skipar Hansen) um 900 Rbd. til at keypa skip fyri³. Teir keyptu eina galeasu *De trende Brødre*, sum var 23 ½ kommercelestir.

Men gakk - eingin frihandil kom. Hví ikki?

Frihandil skuldi eftir “Forordning 1790” koma í 1796. Men hann kom ikki. Søgufólk hava higartil havt ymsar frágreiðingar. Mortensen⁴ hevur hesa meting av støðuni: “Onkur kundi hildið, at tilíkt tilmæli um avtøku av kongaliga einahandilinum varð fagnað við gleði av føroyingum. Nú kundi umsiðir tykjast at fara at lýsa fyri betri tíðum. Men hvar finna vit orð fyri slíkari gleði? Ongastaðni.”

Mortensen endurgevur eina adressu frá umboðum í Eysturoynni. Teir biðja Kaptain

Born um at leggja hetta mótmælið fyri kong. Hetta var undirskrivað í 1789, tað er áðrenn nevndararbeiðið var byrjað.

Jakobsen⁵ hevur eina langa frásøgn um klagur, sum hava verið um ymist í Tinganesi. Tí undrar tað hann, at tá ið tilboðið um frihandil kom, so vóru landsins íbúgvar ímóti.

Debes⁶ nevnr, at eysturoyingar hava mótmælt, og sigur: “Nú vóru krigstíðir – byrjanin til napoleons-kriggini – sum gjørdi Føroyasiglingina vandamikla, og ringar tíðir sum heild.” Tó, Danmark var ikki uppi í nøkrum kriggi⁷ millum 1720-1801, men førði ein neutralitetspolitikk, sum landið fekk fyrimun av. Tíðin kallaðst tann florisanta⁸ periodan.

Tað, sum avgjørdi lagnuna hjá frihandilslógin, var hvørki ringar tíðir, kriggj ella ein adressa frá eysturoyingum. Tað var eitt bræv, sum higartil ikki hevur verið frammi, skrivað av sorinskrivaranum vegna “Samtlige Færøernes Almue.”

Sorinskrivarin Lauritz Olsen skivrar “Til Kongen”

Tá fyribilsskipanin hevði verið í gildi í 5 ár, var komið fram til 1795, og komandi nýggjár skuldi frihandilin taka við. Men á umreisuni hjá sorinskrivaranum at halda várting í 1795 bøna íbúgvavnir hann um at skriva til kong, so frihandilsætlanirnar verða steðgaðar. Brævið⁹, sum sorinskrivarin Olsen setur saman, er bæði klárt og upplýsandi um støðuna. Eg meti, at hetta bræv ‘Til Kong’,

sum ikki hevur verið frammi fyrr, hevur verið avgerandi fyri at útseta frihandilin. Inngangurin ljóðar soleiðis:

Thorshavn i Færøe den 14. august 1795.

Til Kongen

Samtlige Færøernes Almue har ved Tingenes Holdelse i Aar anmodet mig ved aller-underdanigst Ansøgning, at ansøge for dem, at den Handel som nu drives for Kongelig Regning heri Landet, fremdeles maatte vedblive, og ingen frihandel i dets Sted indføres, saasom de befrygter ved saadan Forandring deres Ødelæggelse og Undergang. –

Man kann út frá hesum siga, at vártingini úttalaðu seg, og øll vóru samd. Vártingini vóru tann mest representativi stovnur, sum var tá. Tey úttala seg sum: “Samtlige Færøernes Almue.” Í brævinum til Kong greiðir sorinskrivarin eisini frá, hví støðan er, sum hon er, og hvat ið eigur at verða gjørt, fyri at fáa landið á fótur aftur. Tey 5 punktini, sum hann nevnr og viðger, eru hesi: Agerdyrkningens forbedring, Indbyggernes formering, Hegns Opførelse, Jordeblernes Avling, Uldens fordelagtigere Forarbejdelse.

Hann endar við eini samanfating, har hann gevur eitt boð uppá, hvønn kapital tað fer at krevja, 30 til 40 000 Rdl, tá man fer undir frihandil. Havast kann í huga, hvussu torført tað hevði verið hjá føroyingum at tikið lut í frihandli tá. Brævið frá Sorinskrivaranum endar soleiðis:

Allernaadigste Konge!

Kort! Uden Landet i forveyen, som vidst er muelig, bringes i den Forfatning, at det behøver mindre Provianter tilført, er det ulykkeligt med Frihandel. –

Paa foranførte Grunde beeder jeg eenstemmig med samtlige Færøernes Almue, at de for nærværende Tiid for Frihandel maae være forskaanede, men derimod at den som nu maae vedblive, indtil Landet maatte kunde blive tilveye bragt bedre kræfter, til i

dette Fald at modtage Forandring. – Een allernaadigst Bønhørelse forventes, Allerunderdanigst af L: Olsen

Kongur svarar

Hetta bræv frá Lauritz Olsen, sorinskrivara, meti eg at vera tann avgerandi steinin, sum forðaði fyri frihandli í 1796, tí kongur tók undir við hesi áheitan úr Føroyum og útsetti frihandilin fyribils. Rentukamarið skivrar¹⁰ ‘efter allerhøyeste Befaling’: “Paa Grund ... af Indbyggernes allerunderdanigst indgivne Ansøgning om, at Handelen der i Landet maatte fremdeles drives for Hans mayestæts Regning...”

Í hesum umfari kom sostatt eingin frihandil í 1796 orsakað av fólksins umbøn til kongs.

Keldur:
Debes, H.J. 2000: *Føroya Söga 2. Tórshavn pp 20-51 in: Fróðskaparrit vol 61*
Jakobsen, J. 1966: *Poul Nolsøe, Livssöga og irkingar. 2. útg. Tórshavn*
Johansen, H.C.191: *Danmark i Tal, pp 11-164 In Danmarkshistorie, bind 16. København*
Mortensen, A. 1955: *Yvirlit yvir sögu einahandilsins, pp 7-76 in Joensen 1955. Tórshavn.*
Nolsø P.J. 1963: *Føroya Siglingarsöga Bd 1. 1000-1856. Tórshavn*
Ikki prentað:
Forordning 1790: “Forordning om den nye Interim Indretning med Handelen paa Færøerne for 5 Aar”. Frederiksberg Slot 13. August 1790. <History.fo>
RA-3: Rigsarkivet: “Allerunderdanigst Forestilling angaaende Udfaldet af den Færøiske Handel”, Den færøeske Handelskommission. Kopibog1790A – 1815 B, sag nr 1 og 5
RA-5: Rigsarkivet: “Til Kongen”, Rentekammeret. Afskrifter af eller koncepter til forestillinger vedr. Færøerne og Grønland, lnr 373.12.
RA-6: Rigsarkivet: “Hans Kongelige Mayestæt til Danmark og Norge, Præsidiet, Deputerede og Tilforordnede i Rentekammer-Collegio”.Rentekammeret.1773-1848. Afskrifter af eller koncepter.

